

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 23

hová minden küldemény intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—

Félévre . . . . . 4 „ —

Negyedévre . . . . . 2 „ —

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Wahrmann Mór és előjáró társai. — A mult. A pesti izr. hitközség eddigi előjárósága és választmánya. A közgyűlés eddigi tagjai. — A bajai izr. nép- és polgári-iskolák felavatása. — Egy orosz érsek nyilatkozata. — Neila. Elbeszélés a zsidó népéletből. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — A kigyókultusz Judeában. Eredeti tanulmány. — Irodalom. — Hirdetések.

Wahrmann Mór és előjáró társai.

Október 27-én a pesti izraelita hitközség képviselőt fogja megválasztani és a reá következő vasárnap elnökét és előjáróságát. Aki figyelemmel kísérte a lefolyt hat évben a pesti izraelita hitközség előjáróságának működését, az bátran és határozottan állithatja, hogy nem fog akadni a hitközség érdekeit szíven viselő egyetlenegy tag sem, aki a legnagyobb készséggel nem fog ugyanazon férfiakra szavazni, a kik a hitközség ügyeit eddig vezették. Eltekintve attól, hogy Wahrmann Mór, ki fényes nevével, nemcsak a pesti izraelita hitközségnek, hanem működése által a nemzetnek válik becsületére, a községnek tekintélyét nagy mértékben emelte, -- határozottan kijelentjük, hogy elődjei közül, a nélkül, hogy azok érdeméből a legcsekélyebbet is le akarnánk vonni, senki sem volt, ki a község érdekében annyi tehetséggel és annyi buzgalommal fáradozott volna, mint ő.

A tanügy érdekében, de főleg a vallás-oktatás fejlesztése terén az utolsó hat évben több történt, mint mindössze azóta, amióta a pesti izraelita hitközség fennáll. Az isteni tisztelet olyan színvonalra emeltetett, hogy bátran elmondhatjuk, miszerint nincs Európában izraelita templom, melye tekintetben a pesti izraelita hitközséggel versenyezhetne. A jótékonyág terén Wahrmann kezdeményezése folytán a legüdvösebb re-

formok létesültek és hogy csak egyet említsünk fel, a kiházásitász intézményét, melynél fogva azóta, hogy ő e község élén áll, tönkrement, de érdemes szülők gyermekei 300—500 forinttal segélyeztetnek. Az adminisztráció olyan mintaszerű, hogy bármely intézménynek például szolgálhat. Az új kórház oly bámulatos gyorsasággal történt létesítése leginkább Wahrmann Mórnak műve. Ha mindezekhez még felemlítjük azt, amit az említetteknel még sokkal többre becsülünk, hogy t. i. azóta, a mióta ő e község elnöke, a község tagjainak legnagyobb része érdeklődéssel viseltetik a községi élet iránt, s hogy az ő elnöksége óta tényleg a legelőkelőbbek, kik addig távol tartották magukat, részt óhajtanak venni a közügyekben és felajánlják erejüket, hogy a községet erkölcsileg és anyagilag támogassák: eléggé van indokolva azon ragaszkodás, azon szeretet és tisztelet, melylyel a pesti izr. hitközség tagjainak zöme elnöke iránt viseltetik.

Igazságtalanok volnánk, azonban, ha egész tisztelettel meg nem emlékeznénk Wahrmann Mór derék előjáró társairól, kik őt a lefolyt hat évben oly önzetlenül és oly hathatósan támogatták. Itt első sorban megemlékezünk a kitűnő alelnökről, Deutsch Samuel kultus-előjáróról, kiben mint kevés emberben a jellem és szellem a legszebb egységgé olvad és a ki Wahrmann Mór nézete szerint is mint kultus-előjáró pótolhatatlan; továbbá Schweiger Márton iskolai

előjáróról, ki jóakarata, buzgalma és lelkes működése által hitrokonainak teljes rokonszenvét vivta ki magának; a jótékonyági előjáróról Adler Lajosról, ki becsületessége és szívének kifogyhatatlan melege által mindnyájunknak szeretetét megnyerte; a gazdasági előjáróról Nagel Árminról, ki a község vagyonával ugy takarékoskodik, mintha az asaját vagyona volna; és végre az előjárók Benjaminjáról, Pfeiffer Ignác pénztári előjáróról, ki habár csak egy év óta működik e testületben, már is bebizonyította, hogy a községre nézve valódi nyereség.

Lelkünkben óhajtjuk, hogy ezen kitünő előjáróság, a mely kétségkívül újra meg fog választatni, még számos évig működhesse a pesti izr. hitközség javára, melynek tagjai nem csak ugy mint eddig, hanem a jövőben még inkább egész odaadással fogják támogatni, mert szívükben emlékszóbot építettek a számukra, oly emlékszóbot, melyet szélvihar ledönteni nem képes

Veritás.

A mult.

A pesti hitközség mostani előjárósága és képviselő testületének hat évi munkája szakadatlan vívmány, melyekre általában előző cikkünk mutat.

De ékebben hirdetik ezt maguk a számok, Ime vessünk csak össze néhány tételt a hitközség jelenlegi és 6 évvel ezelőtti költségvetéséből. 1883-ban a hitoktatásra 12,970 frt, 1889-ben 28,807 frt volt előirányozva; a kórházi kezelés 1886-ban 20,338 frttal, 1889-ben 26,398 frttal szerepelt; a szegénygyámoltás 1883-ban 12,900 1889-ben 26,150 frtot vehetett igénybe; iskolás gyermekek ruházása 1883-ban 3000 frt, 1889-ben 5000 frtra tarthatott számot; az ifjusági istentisztelet 1883-ban nem is szerepelt a költségvetésben, 1889-ben pedig 1,950 forint volt e célra előirányozva; a talmud tórára 1883-ban 1960, 1889-ben 2950 frtot volt szabad költeni; az ösztöndíjak 1883-ban 200 frttal, 1889-ben 1200 frttal szerepeltek. Végül, ha a hitközség 6 év előtti szükségletének 185,000 frtra rugó végösszegét az 1889-ki vel, mely 254,000 frt volt, összehasonlítjuk a folyton nagyobbodó hitközség ügyeinek minden éven történt fejlődéséről világos képet nyerünk s bizvást mondhatjuk hogy e számok olyanok, melyek a legszebb elismeréssel adóznak a hitközség jelenlegi vezetőinek.

De nem csak ezek a költségvetésekből mintogy kikapott tételek bizonyítják frappansul a haladást,

hanem a régi és az új költségvetéseknek valamennyi egybevetett tételei.

Ezekon kívül ott vannak olyan messze ható, vívmányok, minő az ifjusági istentisztelet, a hitközségi iskolák vezetésének összpontosítása! S kívülök több olyan ujtás, melyek hivatva vannak reorganizálni a meglazult hitéletet.

Eme röviden vázolt tényekből is megalkotható az ítélet, a pesti hitközség jelenlegi előjáróságának és képviselő testületének elveiről, munkaképességéről és érdemeiről, S ha ezekből a tényekből ítélünk, ez az ítélet csak a legkedvezőbb lehet.

Ennélfogva alig fér kétség ahhoz, hogy a jelenlegi előjáróság, melynek névsorát alább adjuk, mint egy egész — a közbizalom által ujjabb fáradhatlan munkára serkentve — fog kikerülni a választási urnából. Eddigi munkássága szebb elismerést nem is kaphatna!

*

A pesti izr. hitközség eddigi előjárósága és választmánya.

A választmány tagjai: Hitközségi elnök: W a h r m a n n Mór. Hitközségi alelnök: D e u t s c h Sámuel.

Szertartási ügyosztály. Osztályelnök: Deutsch Sámuel, előjáró. Osztálytagok: Bloch Mór, Brüll Ármin, Deutsch Jakab, dr. Farkas Emil, Fleischl József, Keppich Lipót, Münz Sámuel, Tornyai Schosberger Zsigmond, dr. Neumann Antal.

Iskolai ügyosztály. Osztályelnök: Schweiger Márton, előjáró. Osztálytagok: dr. Brüll Ignác, dr. Friedmann Bernát, dr. Mezei Mór, dr. Neményi Ambrus, dr. Stiller Mór, Tencer Pál, Erényi Ullmann Imre, dr. Weinmann Fülöp.

Jótékonyági ügyosztály. Osztályelnök: Adler Lajos, előjáró. Osztálytagok: Atlasz Sámuel, dr. Böke Gyula, Fleischmann Ede, Neustadt Gusztáv, Reusz Károly, Schlesinger Ibnác, Totis Adolf, elnökhelyettes. Weil Simon, Herzman Bertalan.

Pénztári ügyosztály. Osztályelnök: Pfeifer Ignác, előjáró. Osztálytagok: Adler Mór, Domonyi Brüll Miksa, Hatvani Deutsch Bernát, Kohner Zsigmond, Megyeri Kraus Lajos, Kunewalder L. M., Weisz Berthold.

Gazdászati ügyosztály. Osztályelnök: Nagel Ármin, előjáró. Osztálytagok: Baumgarten Lajos, Deutsch Simon, Freund Vilmos, Grünbaum Miksa, eln. hely. Löwy Mór, Mandl Ignác J., dr. Schoenberg Ármin, Sternthal Adolf.

*

A közgyűlés eddigi tagjai.

Abeles Jakab, nagykereskedő, Adler Alajos dr., orvos, Adler Gyula, pénzváltó, Adler Henrik, fakereskedő, Adler Károly, igazgató, Adler Zsigmond, dr., or-

vos, Altstädter Rezső, kereskedő, Back Fülöp, diszárkereskedő, Bakonyi Miksa, igazgató, csangóhétfalusi Baronyi Benedek, magánzó, Baumgartner Fülöp A., háztulajdonos, Beck Miksa, igazgató, Beck Nándor, igazgató, Beer Salamon, szállító, Beimel Jakab, nagykereskedő, Bettelheim Miksa, nagykereskedő, Bischitz Dávid, nagykereskedő, Böhm Lajos, biztos. int. titkár, Breitner Zsigmond L., nagykereskedő, Bródy Zsigmond, hirlaptulajdonos, Chorin Ferencz, dr., orsz. képviselő, Détéy Zsigmond, dr. királyi kuriai bíró, Deutsch Antal, hirlapíró, Deutsch Lajos, gazdász, Deutsch Sándor, földbirtokos, Hatvani Deutsch Sándor, földbirtokos, Ehrenhaft Rezső dr., orvos, Ehrlich Mózes, földbirtokos, Eisler Adolf, nagykereskedő, Feuer Dávid dr., orvos, Fenyvessy Adolf., gyorsiroda-főnök, Fischl Károly G., nagykereskedő, Tószegi Freund Ferencz, kereskedő, Fürst Jakab, nagykereskedő, Gold Samu, magánzó, Budai Goldberger Bertalan, nagykereskedő, Gompercz Károly, nagykereskedő, Gonda J. dr., orvos, Gross Mór, nagykereskedő, Grünvald Adolf, nagykereskedő, Grünvald Bernát, miniszteri osztálytanácsos, Harsányi Adolf, kereskedő, Heidelberg Mór, szörmekereskedő, Heller Gábor, gyapjúkereskedő, Herzfelder Manó, földbirtokos, Herzl Tivadar, kereskedő, Herzmann Berthold, kereskedő, Herzog Péter, nagykereskedő, Hirsch József L., terménykereskedő, Hirschler Ignác dr., főrendiházi tag, Holitscher Lipót, nagykereskedő, Holitscher Manó, nagykereskedő, Hürsch Károly, kereskedő, Hüvös József dr., ügyvéd, Jellinek Henrik, igazgató, Jonas Ignác, nagykereskedő, Kann Manó, rövidárkereskedő, Kármán Mór dr., tanár, Karsai Albert, gazdász, Karsai Ignác, gazdász, Kelemen M. dr., orvos, Kern Tivadar dr., ügyvéd, Klein Fülöp dr., orvos, Kornfeld Zsigmond, igazgató, Körösy József, stat. hiv. igazgató, Kramer Sámuel, királyi udvari kárpitós, Megyeri Kraus Majer, földbirtokos, Landauer Ignác, nagykereskedő, Latzkó Nátán, nagykereskedő, Szépvári Lázár Bernát, kereskedő, Lederer Sándor lovag, kereskedő, Leipziger Vilmos, gyáros, Leitersdorfer Lipót, háztulajdonos, Leitner M. L., papirkereskedő, Lemberger Mór, órás, Kisteleki Lévy Henrik, igazgató, Links Armin dr., ügyvéd, Linzer Károly, gyáros, Löwinger Dávid, szállító, Machlupp Ede, nagykereskedő, Mandel Pál dr., ügyvéd, Mandl Mór, kereskedő, Markbreit Adolf, földbirtokos, Messinger Armin, nagykereskedő, Mezei Ernő, hirlapíró, Müller Vilmos, nagykereskedő, Nagel Dávid, kereskedő, Neuberger Ignác dr., kir. táblai bíró, Neumann Antal dr., ügyvéd, Neumann Armin dr., orsz. képviselő, Neumann Frigyes, terménykereskedő, Neuschloss Emil, fakereskedő, Oppenheim J. S., nagykereskedő, Ormódy Vilmos, biztosító-intézeti igazgató, Pinkás Zsigmond, nagykereskedő, Pollak Henrik dr., orvos, Pollak Manó, gyapjúkereskedő, Pollak Mór, nagykereskedő, Popper Armin, tollnagykereskedő, Porges B. nagykereskedő, Purjes Zsigm. dr. egyet. m. tanár, Riesz Sándor, bőrnagykereskedő, Rott Jakab dr. ügyvéd, Ruszti Rust Bernát, nagykereskedő, Schermann Adolf dr., f. v. t. főorv. h.,

Schlesinger Ignác, gubacskereskedő, Schmidl Ignác dr., ügyvéd, Tornyai Schosberger Nándor, földbirtokos, Schreyer Jakab dr., ügyvéd, Dombovári Schulhof Géza dr., ügyvéd, Schwarz Armin, igazgató, Zimonyi Schwarz Armin, vállalkozó, Schwarz Lajos dr., orvos, Schweiger Adolf, földbirtokos, Simon Jakab, kereskedő, Simon József dr., ügyvéd, Sinayberger Armin, kereskedő, Singer Jakab dr. orvos, Singer Bernát nagykereskedő, Spitzer D. H. kereskedő, Stern Bernát, háztulajdonos, Stern Ignác, gyáros, Stern Miksa, háztulajdonos, Stern Simon, háztulajdonos, Sváb Károly, főrendiházi tag, Erényi Ullmann Lajos igazgató, Ullmann M. G., nagykereskedő, Erényi Ullmann Sándor dr., országos képviselő, Veigelsberg Leó, szerkesztő, Vidor Zsigmond dr., szemorvos, Weiner Adolf, ruhanagykereskedő, Weiner Károly, kereskedő, Weiner Miksa, bornagykereskedő, Weingruber Armin, szállodatulajdonos, Weiser Károly dr., k. közjegyző, Weisskopf Jakab, kereskedő, Weiss D., varrógépkereskedő, Weiss Jakab dr., orvos, Weissmayer Ferencz, lisztkereskedő, Wotitz Ign. B., nagykereskedő, Zwack József, likörgyáros.

A bajai izr. nép- és polgári-iskolák felavatása.

Lélekemelő ünnepet ült meg a bajai izr. hitközség f. hó 20-án, midőn a tudomány és vallásnak szentelt új hajlékát t. i. az ujonnan épült nép és polgári iskolákat rendeltetési céljának átadta. Két díszes épület, mely a zsidó templom közvetlen szomszédságában emelkedik, fenhangon hirdeti, hogy a rideg materialismus korszakában még miudig akadnak a nemes és jóért lelkesülő férfiak, kik a nevelés és oktatás s különösen a zsidó szellemben vezetett nevelést méltányolni s kellőleg megbecsülni is tudják.

Nagy áldozatok árán építette a bajai izr. hitközség új iskoláit és a mai nap végbement ünnepélyen kétségtelen tanujelét adta, ama általános élénk érdeklődés és jóakarathoz, melyet mindenkoron és mindenütt ezen iskola iránt tápláltak.

A felavatási ünnepély d. u. 3 órakor kezdődött az iskola 200 négyzet méter területű díszes nagytermében, mely termet az intézet 4 polg. és 4 felsőbb leányosztályán kívül a helybeli közönség legdíszesebb koszorúja felekezeti különbség nélkül zsufolásig megtöltötte, A „Ma Tovu“ karének eléneklése után Adler Lipót dr. rabbi lelkesítő mesteri szónoklatban fejtegette a kisdetek nevelésének nagy fontosságát, valamint a tudomány és vallásosság együttműködésének üdvös eredményét alapigéül választván a zsoltárnak eme szavait: מפי עוללים ויננים יסדת עון

* Utána Mandel Jeremiás főkátor az ezen alkalomra szerzett מומורשר הנכתב חבית לדוד zsoltárt énekelte, mire Bruck Samu dr. az iskolaszék elnöke magasröptű és mély tartalmu beszédében az

iskolát a tanítóknak átadta hangsúlyozván azt, hogy a hitközség az iskolával együtt legdrágább kincsét teszi a tanító testület kezébe t. i. gyermekeit. Együttal felolvasta Sándor Béla főispán és Czirfusz Ferencz kir. tanfelügyelő uraknak a hitközségi előljáráshoz ezen alkalomból küldött üdvözlő távirat és átiratát, melyekben az ünnepélytől való elmaradásukat hivatali teendőikkel mentegetik.

Ezután Kohn Lajos polg. isk. tanár igen szép beszédben körvonalozta a zsidó iskola feladatát kiemelvén Rosenberg Mór hitközségi elnök és Bruck Samu dr. isk. széki elnök uraknak ama kiváló érdemeit, melyet az iskola felépítésével szereztek, A Hymus képezte az ünnepély befejezését mely után az iskolaszéki elnök szives kalauzolása mellet az iskola helyiségek megtekintésére indult a közönség.

Az ujonnan épült iskola 2 nagy diszes épületből áll, melyek paedagogiai és egészségi szempontból teljesen megfelelnek a kor igényeinek. A nép és felső leányiskola a templomnak átellenében épült, melyben tágas tanterem 80—80 gyermek számára és az elébb említett nagy diszterem, valamint az iskola- szolgálakása található. A diszterem egyszersmind a szombat és ünnepnapokon tartandó iskolai istentiszteletre szolgál s teljes új berendezéssel bír.

Ezen épület kapu bejáratánál 2 márványtáblát látunk a falban a következő feliratokkal: „A népnevelésnek és közművelődésnek szentelve az izr. hitközség által emeltetett 1889. évben. הרמט וראית ה' Istenfélelem a bölcsesség kezdete.

A polgári iskola épülete a templom mellett áll és magában foglal 4 tágas tantermet a polg. isk. részére 1 rajztermet 1 termet a muzeum számára, egy igazgató irodát és a zsidó hitközség kiseddóvóját összesen 8 termet. Ha még hozzá tesszük, hogy a 2 iskola teljesen új butorzattal és felszeréssel, valamint kizárólag új csinos Meidinger kályhákka lett ellátva, úgy csekély fogalmát nyerjük ama nagy áldozatoknak, melyet a bajai zsidó hitközség iskolájának építése céljából hozott.

Midőn még a Mindenható áldását kérjük mindazokra, kik ezen mű létesítéséhez hozzájárultak, óhajtjuk: vajha a magyar zsidóság hitközségei közül minél számosabban csoportosulnának ama tábor köré, mely a zsidó iskola fejlesztését és felvirágoztatását írta zászlójára.

Baja 1889 okt. 22.

Gerlóczy Gyula.

Egy orosz érsek nyilatkozata

Chersson és Odessa görög-keleti biboros-érseke, Nikanornak legutóbb tartott nagyszabásu szónoklata Oroszországban közbeszéd tárgyát képezi. A

beszéd veleje egy párhuzam, melyet a főpap egyrészről az oroszok, másrészről a zsidók és németek közt von. Hogy e párhuzom több tekintetben a zsidók javára ütött ki, megítélhető a legkevésbé sem zsidóbarát, „Graschdanin“ cikkéből, mely ugyancsak neki esik e beszédnek — mert „a zsidók magasztalását“ látja benne.

A nagyérdekű beszéd szó szerinti szövegét szűk tcrünk folytán nem adatván — a következőkben ismertetjük kivonatosan: „Ments Isten, hogy a velünk lakó idegen népekről csak sértő szót ejtsek is. Az Úr isten juttassa nekik minden kincsét és áldja meg őket e földön elérhető minden jóval. De a mieinknek összehasonlítása azokkal, kik nem közülünk valók, szomorú és szinte fáj az orosz szívnek. Képzett emberek, lelkészek, rendőrök, nemzet-gazdászok és parasztok véleményét egyaránt meghallgatám. Mondjátok meg — kérdem én — meggazdagodnak-e a németek? A parasztok maguk azt felelik: „Mi még emlékszünk arra, hogy a németek szegényen kerültek ide s most meggazdagodnak.“ — Mondjátok még meggazdagodnak-e a zsidók? — Ezt nem is kell kérdezni. E kérdésre megfelelnek a városok, pl. a mi Odeszánk — Meggazdagodnak-e az oroszok? — „Igen — felelték általában a kérdezettek — egyesek meggazdagodnak, a többség azonban alig.“ — Mi e tüneménynek az oka? A németekre nézve azelőtt az volt, hogy a kormány külön szabadalmakban és feltűnő figyelemben részesítette őket. De ez elmúlt. És a németek mégis — mint élő tanuk állítják — szegényen jutottak ide s most gazdagok. A zsidóknak a törvény sohsem biztosított szabadalmakat. A zsidó és a német keze és esze munkájával egyengeti nálunk utját a jóléthez. Eme körülmény okát erkölcsi tényezőkben és nemzeti jellemvonásokban kell keresnünk.

Kezdjük az iskolán. Itt azt látjuk, hogy a németek, ha új telepeket alkotnak; de még annyira nem jutottak, hogy jól felszerelt iskolákat nyithatnának, hát minden idegen beavatkozás és segély nélkül alkalmaznak gyermekeik mellé tanítót. Maga az igazhívő lelkész a saját házában tart iskolát hivei számára, s felszólítja őket, hogy oda küldjék gyermekeiket. Ugy tudom, hogy a zsidóknál is csaknem kivétel nélkül iskolázzák a gyerekeket. Azt hallom, hogy a szegény zsidó napszámosnak csak nagyon kicsiny keresete van és mégis csak egy részét használja fel családjával együtt, hogy a többi a fiúnak jusson, aki az egyetemre, gymnaziumba, vagy valamely főiskolába jár.

Tekintsük továbbá a templomot és annak kultusát. Az oroszok többsége szerette az ur házát, szerezte építeni és felcziczomázni, sőt szivesen el is járt bele. De ebbe az ősrégi, tiszta érzélem világába nagy vétkek toltak be... Ismétlem, amit ezelőtt is hangoztattam már. Igazhívő oroszok, nézzétek csak, hogy

megy a zsidó egytől egyig az ő szombatján a zsinagógába! Hát az oroszok hova mennek? Vásároznak, ha nincs is dolguk, csatangolnak az utcákon és a korcsmákat özönlik el. Gondoljátok meg a különbséget: Szombati napokon, mikor a zsidók nem utaznak, csak ünnepelnek, a vasutak üresek szoktak lenni, sőt a hajóközlekedés szünetel is városaink között. Én gyermekkorom óta megszoktam, hogy nyugati Oroszországban a kereskedelem pang, ha a zsidók ünnepelnek s még a kormányzó városok külszíne is megváltozik. Nem hatalmuk, hanem erkölcsi erejük, törvényeik és őseik szokásainak tisztelete által csendesítik el a zsidók az ő ünnepeiben a mindennapi életet. De mi nem becsüljük az isten törvényeit, nem az ő orosz szokásokat, és az orosz nevet sárba tiporjuk . . .

Nézzük a dolgot a néperkölcshöz szempontból! Ahelyett hogy idegen vétkeket sorolnánk fel, nem volna e okosabb a magunkéival foglalkozni? Az én személyes tapasztalataim arra vallanak, hogy az erkölcsöt kivetjük sarkaiból; különösen a negyedik és hatodik parancsolat ellen vétünk. A gyermekeink ütik szüleiket és ezek ismét a saját szüleiket és így tovább. Ez általában el van terjedve. Midőn Odessából Krywoja Balkánba utaztam, majd minden házon ezt a feliratot találtam: „Vendéglő ivók és dohányzók számára“. A legközelebbi falvakban aztán megkérdeztem: „Mondd, lelkem, láttál e már részeg zsidót?“ Az oroszok hallgattak, vagy azt felelték: »sohasem.« Magam is azt mondtam, aztán kérdeztem tovább: „Láttatok-e már részeg zsidót az utcán fetrengeni?“ Erre is hallgattak, vagy azt válaszolták, hogy „nem, sohasem!“ Ezt is rájuk hagytam, mert a zsidónak gyalázat az utcán részegen fetrengeni, az oroszoknak pedig nem. „Hát a német jár-e a korcsmába?“ Erre azt felelték kis vártatva, hogy igenis, de csak egy egy kortyra, hogy felmelegítse magát. De a németnek nem is kell odajárnia, — tették hozzá — majd mindenkinek van bora a pinczejében!“ — „Hát miért nincs nektek is?“ — kérdeztem. — Persze, mert az orosz inkább odavész a hordó mellett, hogy sem csak egy italnyit is hagyjon benne. Ezért szolgálja az orosz idehaza és külföldön is az idegennek. A tisztességes munka nem szégyen. Az oroszok a németnek és zsidónak szívesen munkásai. De a német megalázva érezné magát, ha az oroszoknak dolgozna, s a zsidó, ha az oroszoknak végez munkát, ez a munka sohasem alacsony fajta. Sohasem láttam, vagy hallottam, hogy a zsidó keresztény számára közönségesebb munkát végzett volna. A keresztény azonban nem csak szabad akarathoz, de rabszolgai kényszerűségből is dolgozik a számára. És ezért egyedül az orosz a hibás. Mert saját gyengesége által válik rabszolgává, elver mindent, elissza amiye van, adosságokba veri magát és a kereszté-

nyek nem segítik egymást annyira, mint a zsidók és németek.

TÁRZA.

NEILA.

Elbeszélés a zsidó népéletből.

VI. FEJEZET.

Távol a szülői háztól.

[Folytatás.]

Efi remegő hangon olvasta a levelet:

„Forrón szeretett, drága atyám!

Kedves Efi!

Ha ez a levelem megérkezik, ti bizonyára a sátorban ültök, és tudom reám is emlékeztek. Oh, be nagyon is szeretem azt a sátoros ünnepet. Persze ez egyszer nincs részem benne. Tanulnom kell, még pedig sokat.

Az énektanítómnak tömérdek baja van velem, bár igyekezem, hogy mindent kedvére tegyek. Aztán meg három nyelvet is tanulok, az olaszt, francziát és a német nyelvet. Azt is tanulom, hogy milyen arczokat kell vágni, és mily kézmozdulatokat kell tenni, mikor nyilvánosan énekelek. Zongorázást is tanított a gróf ur, ki gyakran vizsgálja, hogy mit tudok.

Meg van velem elégedve, és többször nevezett már „kedves Neilának.“

A multkor megbizta az asszonyságot, kinél lakom, hogy vegyen számomra új ruhát, de én azt mondtam neki, hogy valami mást szeretnék kérni.

— Mit? kérdi a gróf ur.

— Olyan imakönyvet, feleltem, mint a milyenből odahaza imádkoztam.

— Minek neked az imakönyv? Talán hazavágyol, rongyos faludba? szólt a gróf, s úgy látszott, hogy boszankodott.

— Bocsánatot kérek, mondok akadozó hangon, szeretnék néha beszélgetni édes apámmal és Efivel, s ez csak imakönyv útján történhetik.

Most már mosolygott a gróf ur.

— Kedves Neila, mondá, kapsz ruhát is meg imakönyvet is!

Még aznap elmentünk a kvártélyos asszonysággal egy boltba, hol egy vén, őszszakállu ember jött elébünk.

— Mi tetszik? kérdi.

— Imakönyvet kérek, feleltem.

— Milyent?

— Hát olyant, a milyen nekünk kell.
Az öreg zsidó nagyot nézett.

— Héber imakönyv? kérdi csodálkozva.
Észrevettem, hogy a kvártélyos asszonyság nyakán kereszt van, és ez ejtette csodálkozásba a könyvárust.

— Én Sór Mendelnek vagyok a leánya, mondtam daczos hangon.

— A türödi kántornak? kiáltott fel az öreg.
— Azé!

Erre odaadott nekem egy gyönyörű imakönyvet s mikor az asszonyság fizetni akart, megesküdt, hogy nem fogad el egy krajczárt sem.

Távoztunk.

Az asszonyság az egész uton szótlan volt; én sem beszéltem. Annyira megörültem neki, hogy most már van imakönyvem, melyből héber dalokat énekelhetek. De csak akkor teszem, ha senkisé hallja.

Most azonban már zárom leveletem. Még csak azt írom meg, hogy a gróf ur nem sokára hosszú utra indul és én talán egy évig nem fogom láthatni, mert engem Bécsben hagy. Addig is maradok édes apám szerető gyermeke Lottika, vagyis Neila.

Megvalljuk, hogy a levelet kissé más formába öltöztettük, mint a milyen eredetileg volt, mert a nyájas olvasó aligha lett volna annyira elnéző a kisebb-nagyobb stilusi és helyesírási hibák iránt, mint Mendel és Esraim, kik majd elnyelték szemükkel az iratot.

— Mit szólsz hozzá? kérdi Efi a cháznt.

— Oh, ő nincs itt a sátorban! mormogá Sór. és forró könyecsepp gördült végig arczán.

— Már megint sírsz?

— Hogyne sírnék?!

— Talán szomorut ír Lottika?

— Olvasd kérlek mégegyszer, a mit arról a könyvárustról ír.

— Kár- hogy meg nem irta a nevét.

Efraim olvasta a levelet.

— Csodálatos, rebegé a chazn, még tudja, hogy hívják az apját. Előbb-utóbb azt is el fogja fejejteni.

Másnap a községbelieknek meg kellett hallgatniok az imakönyv történetét.

Sór elbeszélte fünek-fának. Mindenképen azon volt, hogy meggyőzze a hívőket, hogy Lottika jó zsidóleány maradt a távolban is.

Lotti még többször is irt levelet, melyek mind egyikében volt valami, a mi arra vallott, hogy a leány megmaradt jámbornak, vallásosnak. Ezeket a részletek után a cháznt újból meg újból olvasgatta, hogy aztán elmondja őket ismerőseinek.

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **október végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. október 27.) 5650. chesvón hó
(29 napos) 2-ika. Hétfő 3-ika. Kedd 4-ike. Szerda 5-ike.
Csütörtök 6-ika. Péntek 7-ike. Szombat 8-ik napja. Hétiszióra: **Léch-Lechó.**

Hazai hírek.

— **Az új kórház javára** a lefolyt héten a következő adományok jelentettek be: Jellinek Henrik 2000 frtos ágyalapítvány, Friedmann Lajos 1000 frt., özvegy Kassovitz Rozália 500 forint.*) Dr. Mandel Pál, Dr. Mezey Mór, Schweiger Adolf 200—200 frt, Oppenheim Emil és Henrik, Abeles Armin, Dr. Rott Jakab, Pollatsek Sándor, Stettner Lipót, Deutsch József 150—150 frt, Brüll Zsigmond 120 frt, ifj. Dr. Neumann Sándor, Dr. Neumann Antal, Bodanszky Zsigmond, Krausz Károly J., özv. Rapoch Ignáczné, Popper István, Bacher Emil, ifj. Kohn Armin, Steuer Gyula, Schmidl Ignácz, Guttman Ádám, Ungár Ignácz, Deutsch és Behr. Pollák Fülöp, Müller testvérek, Nagel Dávid, Deutsch József, Dr. Misner Ignácz, 100—100 frt., Wagner Armin 70 frt,

*) A nemeslelkű jöltevőnő ezzel az adományával elejét véli venni annak a „gyanu“-nak, hogy ama titkos 70,000 frt, mely annak idején a kórház, illetve leányiskola számára az előljárásának bejelentett, ő tőle származnék.

Eisler Adolf, Waitzenfeld Illés 60—60 frt., Dr. dombovári Schulhof Géza, Beck Dénes Schlesinger Mór és Manó, Baronyi és Gomperz, Rössler Adolf, Bacher Simon, Forrai Henrik, Hecht testvérek, id. Kohn Sámuel, Jellinek Adolf, Kahn Manó, Dr. Berger Rezső, Vásárhelyi Rezső, 50—50 frt.

Kiegészítették adományaikat: Gold Sámuel 100 frtról 1000 frtra, Wodianer Fülöp 500 frtról 1000 frtra, Straser Zsigmond 300 frtról 500 frtra.

— **A helybeli orthodox zsidó hitközség** miután nagy huza-vona után bizonyossá vált előtte, hogy Löw Lázár, az ungvári és a s. a. ujhelyi orthodox zsidó hitközségek rabbija a rá esett választást el nem fogadja, f. hó 20-án egyhangulag Tannenbaum Jakob, putnoki rabbit választotta papjának. A hitközség, ugylátszik, csak rabbinikus előkelőséget akar a három évvel ezelőtt megüresedett papi székére ültetni. Löw Lázár, Löw Jeremiásnak a fia és unokája atyai részről, a »Saaré Tóra« és anyai részről a »Semen Rókeach« híres halachikus művek szerzőinek, de maga Löw Lázár is talmudikus kapacitás. A most megválasztot putnoki rabbi a magyar orthodox rabbik legkiválóbbjai közé tartozik, tekintély a talmudban és előkelőség származására nézve is. Fia ugyanis Wolf Tannenbaum, a volt verpeléti rabbinak, a »Maa-mar Eszter« »Palgè Majim« és »Beer Rechóvós« művek híres szerzőjének. Idősebbik testvére, a mező csáti rabbi, az orthodox rabbik egyik legnagyobb auctoritása és két fia is, Menachem, a füleki és Meir, a tornai rabbi szintén megállják helyüket a legjobb fiatalabb orthodox papok közt. Helyes volr hát most is a nevezett hitközség választása, hogy a megválasztott az ungvári rabbi módjára a választást szépen megköszöni, de el nem fogadja, ez — azt hiszik legalább a pesti orth. hitközség vezetői — nem az ő hibájuk. A mi bennünket illet, legalább is kissé furcsának találjuk, hogy az urak választanak, a nélkül, hogy előre meggyőződtek volna arról, hogy a megválasztott a választást el is fogadja. A nevezett hitközség viszonyai végtére szerények, nagyságra nézve huszonötöd rangu, kerülete sincsen és az hogy a fővárosban áll fenn — uti figura docet — nem minden orthodox rabbira bir nagy csákkal. Válasszák meg az urak azt, kiről biztosak, hogy eljön hozzájuk és ne tegyék ki községüket harmadizben is a visszautasítás megszégyenítő lehetőségének.

— **Neumann Ármin dr.** orsz. képviselőt és ügyvédet a közoktatásügyi miniszter rk. egyetemi tanárré nevezte ki. E kitüntetés benne a jogi facultáson csak második hitsorsosunkat illette. Neumann Ármin drt, ki magvas cikkei után olvasóink eléggé

ismernek, méltán illette e kitüntetés, mert a kereskedelmi jognak — melyről feltűnést keltett művet is írt — avatottabb embere alig van hazánkknak. Neumann azonkívül, hogy e szaktudományban kitűnőség, a hóber tudományban is sokkal inkább otthon érzi magát, mint akármelyik kartársá.

— **A tizenegyedik magyar jogászyűlés** előkészítő állandó bizottságainak mindenikében képviselve van felekezetünk. A f. hó 19-én megtartott gyűlésen ugyanis az első szakosztályba Jellinek Arthur dr. képviselőt, a másodikba Chorin Ferencz dr. képviselőt, a harmadikba Baumgarten Izidor dr. kir. alügyészt és Szegheő Ignác királyi táblabíró drt, s a negyedikbe Weinmann Fülöp dr. kir. közjegyzőt választották be.

— **Emlékünnepély.** A pesti izr. nőegylet árvaházában (Damjanich-utcza 26) f. hó 30-án az intézet 70 elhalt jótevőjének emlékére gyász istenitiszetelet rendez. A gyászoltak sorát Deák Ferencz, Meisl A. Farkas dr. rabbi és az intézet első alapítónője Herz-Pollák Barbára nyitják meg.

— **Az új zsidó egyházi dalok költője** Kiss József, ki lapunkat is több gyönyörű költeményével gazdagította „A hét“ czim alatt irodalmi és művészeti érdekeket szolgáló társadalmi heti lapot indit. E lap, mint czime is elárulja, napi érdekü kérdéseknek lesz szánva és gazdag szépirodalmi tartalmán kívül elhanyagolt komoly irodalmi kérdésekkel és műkritikákkal fogja olvasói izlését fejleszteni, amiben nagy segítségére lesz az a neves irodalmi gárda, mely örömmel szegődik a szép cél mellé. Nincs kétség, hogy a közönség, a nagy érdekü irodalmi vállalatot, melynek külső diszíról a Hornyánszkyféle nyomda gondoskodik, nem csak „pártolni“ — de anyagilag is támogatni fogja, amit a Hornyánszky nyomdában lévő kiadóhivatalhoz (Akadémia-épület) intézendő tömeges előfizetésekkel eszközölhet legjobban.

— **Jubileum.** Az ünnepeket követő első szombat este az „Első leánykiházásitási egylet“ Schwarcz Ármin elnökének 20 éves működésének örömeire ünnepséget ült. Az egylet vezetői ezzel meglepték, mit sem sejtő elnököt, aki ismert szerénységénél fogva ez elől bizonyára kitért volna. Az egylet nagy disztermét ez alkalommal fényesen feldiszitették. A terem homlok falán az ünnepeltnek babérral megkoszorozott sikerült arczképe csüggött. mely alatt az elnök diszhelye volt felállitva. Az ünnepeltet küldöttségileg hívták meg, beléptekor zajos éljenzésekkel fogadták, melyek után Kohn Károly alelnök üdvözölte. Erre a jubilans elfoglalta helyét s kezdetét vette a diszbankett, melyen az igazgatóságon és a teljes számu választmányon kívül jelen voltak: Deutsch Sámuel az izraelita hitközség alelnöke és Adler Lajos izraelita hitközségi előljáró, Müller Vilmos

kereskedelmi tan., Grünbaum Miksa, Alexander dr. tanár, Tenczer Pál lapszerkesztő és még mások. Az első fogás után az igazgatóság nevében Wittmann Mór dr. felköszöntötte az ünnepeltet és egy szép mivű ezüst tintatartóból és arany tollból álló diszajándékot nyújtott át neki. A Seligmann J. ékszerész műhelyéből kikerült stilszerű tintatartóra e szavak vannak vésvé: „Schwartz Ármin urnak, érdemdu s elnökének áldásos működésének 20-ik évfordulója alkalmából bokros érdemei elismerésül az első leánykiházasítási egylet igazgatósága és választmánya. „Ezután szólt még Müller Vilmos a vendégek és Spitzer D. H. a választmány nevében. — Schwarz Ármin megindultan köszönte meg a rokonszenv és barátság eme szép nyilatkozatait. A toasztozók sorában volt még Eppinger Lázár, Schwartz Arthur, Schwartz Félix igazgató, Kramer Miksa, Adler Lajos, Tenczer Pál, Alexander dr. tanár, Mandl Mór s Kohn Arnold és még számosan. Az ünnepelt, ki több tősztra ékesen válaszolt, erre pompás egy kis zsidó genreképet olvasott fel, mely igen nagy tetszést kel tett. Az esteli közben is játszó cigányzene mellett végre tánczra perdült a fiatalok s rakta egészen éjjél után 1-ig. — Megemlítjük ez alkalommal, hogy az „Első leány kiházasítási egyletnek 12,000 részjegye forog közkézen és az egyleti tagok által befizetett kis összegekből Schwarz 20 évi igazgatósága alatt másfél milliónál több hozományt fizettek ki. A fényes ünnep séget Fischer Gerzson, Freund Ede, Frankfurter Sámuel és Herzfeld S. rendezték.

— **Bischitzné mellszobrának leleplezése** nové mber hó 10-ikének délelőtti 11 órájára van kitűzve, mely a „fővárosi szegénygyermek-egylet“ (akáczfautcza 32) kertjébn n fog lefolyni. Az ünnepséget bankett követi a VI.—VII. kör helyiségeiben. Az ünnepi szónoklatot Szász Károly püspök tartja s a főváros nevében Ráth Károly főpolgármester fog szólni.

— **Mezei Imre sirkövét**, melyet Kohn Arnold sirkóraktár-tulajdonos az »Egyenlőség« utján felajánlott, az oly korán kiszervedett nemes ifju barátai halottak napján fogják átadni rendeltetésének. A szép sirkövön a következő felírás olvosható:

Az Ő nevében,

Amen.

Békét hirdettél;
Megtaláltad a sirban.
Imádtad az egyenlőséget;
Megtaláltad a halálban.

Mezei Imre

joghallgatónak
1866—1887.

Tisztelői és barátai.

— **Két szép ajándékról** értesít bennünket galgóczi levelezőnk. Az egyik Betteheim Miksa budapesti nagykereskedőtől való, ki szülőföldje hitközségének 600 fr-ra becsült aranyhuazésú frigyszekrényfüggőnyt ajándékozott. A másik Szeszler Sámuel és Ignác párísi drágakő kereskedőktől való, akik szülőföldjük zsidó népiskoláját, értékes drágakő gyűjteménnyel lepték meg.

— **Hasznos könyv.** A »Zsidó köz igazgatási naptár az 5650. évre« megjelent. A szép kiállítású könyv (Athenaeum kiadása) naptáron kívül tartalmazza az összes anyakönyvi kerületek felosztását, több a zsidó községi-életbe vágó időről-időre megjelent fontos miniszteri rendeletet és a zsidó országos intézetek ismertetését, illetve alapszabályait. Szépirodalmi rész mellőzve van, mi a könyv nagy hasznavehetőségét mivel sem rövidíti meg. A naptárt a »Magyar Zsidó Szemle« szerkesztősége adta ki és mondhatjuk, szolgálatot tett vele a zsidó közönségnek. A könyv ára 90 kr.

— **Esküvő.** Schwartz Gusztáv dr. egyetemi magántanár f. hó 27-én vezeti oltárhoz Lusztig Janka kisasszonyt Lusztig Mór tekintélyes aradi polgár szeretetreméltó leányát.

— **Az új zsidókórház vendégei.** Gerloczi Károly alpolgármester és Gebhardt Lajos dr. főorvos a héten meglátogatták az új zsidó kórházát. A vendégeket Böke Gyula dr. egyetemi tanár fogadta és kalauzolta az épület termeiben. A fényes berendezés úgy az alpolgármestert, mint a főorvost a legkellemesebben lepte meg.

— **40 éves jubileum.** Nagy-Becskerekéről értesíenek minket, hogy Feldheim Dávid tanító 40 évi működésének öröme az ottani zsidó hitközség f. hó 20-án d. e. a zsidó iskola dísztermében a város intelligenciájának általános részvéte mellett közgyűlést tartott. A gyűlést, melyen sok hölgy és minden felekezet lelkesze jelen volt, Schwarcz Mihály ügyvéd hitk elnök megnyitván, az ünnepeltért küldöttséget me nezztettek, kit megérkeztekor lelkesült éljenekkel fogadtak. Az ünnepi szónoklatot Klein Mór dr. főrabbi tartotta, ezután Steinbach Antal kir. tanácsos, tanfelügyelő szólt a jubilans érdemeiről s egyuttal a betegsége miatt távolmaradt Hertelendy főispán nevében is üdvözölte. Erre a hitközségi és iskolaszéki elnök a hálás község nevében szépen kiállított üdvözlő föliratott és 50 drb aranyat nyújtott át az ünnepeltnek; Krisztics dr. polgármester a város, Bányai Jakab a délmagyarországi tanítóegylet alelnöke az egylet nevében és Baader Károly a nagy-becskereki közsiskola igazgatója s egykori tanítványa mint tanítót üdvözölték. Ezután a főispántól időközben a jubilarishoz érkezett levelet olvasták fel. Majd Diamant Fülöp a zsidó iskola tantestülete nevében szólt és Roppensberger rend

főnök és gymnasiumi igazgató üdvözölte Feldheimot ama munkásságért, melynek a gymnasium látja kiváló hasznát, Mangold Sámuel dr. pedig a jelen s távollevő tanítványai nevében tartott csinos beszédet és 1000 frtos papíráradékból álló tiszteletajándékot nyújtott át neki. Végül egy sereg fehérbe öltözött kis leány mostani tanítványai nevében szép csokorral lepte meg. Az ünnepelt minden kitüntetését válogatott szavakban köszönte meg. Két órakor szükebb körben vagy 80 teritékü bankettre gyűltek össze, melyen a szerencsét kívánó toasztoknak végössza nem volt. A szép ünnepséget tánczczal fejezték be.

— „Magyarország“ a czime annak az új napilapnak, melyet Bródy Sándor fiatal naturalistikus írónk a héten indított meg Kolozsvárott. Az eddig érkezett számokat, melyekbe számos neves emberünk irt, mindenfelé dicsérik. A lap Peidle Róbert kiadása s a többi Kolozsvári laptól abban üt el, hogy nem este — mint azok — hanem reggel jelenik meg.

— A „Kópé.“ Konti József ily czimű s a népszínházban jövő februárban színre kerülendő operettjének kiadói jogát Léwy Gusztáv bécsi cég szerzte meg. Konti ez új operettjéhez nagy várakozásokat fűznek.

— A fehér-kereszt egylet új házának folyó hó 20-án történt felavatásakor Bánóczy József dr. az egyesület titkára és rabbi-szemináriumi tanár olvasta fel az egyesület szépen megirt történetét.

Külföldi hírek.

Az új grand-rabbin. Franciaország és a koloniák zsidóságának ismét van nagyabbja, miután ez az állás Isidore Lázár Mózes halála után egy évnél tovább betöltetlen volt. Az ország consistoriumai, melyek Párisban összegyűltek f. hó 24-én, a párisi főrabbit, az ismert nevű Zadoc Cahant választották meg országos főrabbiává. Az új grand rabbin de France a köztársaság egyik legremekebb szónoka, minek köszönhetette, hogy alig kerülve ki a párisi szemináriumból, több előkelő versenyző daczára 1868-ban Párisnak főrabbiája lett, mi annak idején nagy csodálkozást és sok helyen megütözést keltett. Zadoc Cahannak, ki mint Isidore is és mint Franciaország legtöbb rabbiája, elzászi születésű, mint tudós és mint író is jelentékeny neve van. Még a szemináriumban volt, midőn „Les situation des les slaves chez les Israelites“ című, még ma is nagybecsűlt munkája megjelent. 1884-ben Dubbacher kiadta a „Sermons et allucations“ első sorozatát, mire 1886-ban újabb két kötet következett. E művek az egész művelt világban el vannak terjedve, s a zsidó egyházi szónoklatok valóságos gyöngyeit képezik. Zadoc Cahan az actió embere, mi Isidore; az utolsó években legalább, nem volt. Csak nemrég nyilvános gyűjtést indított a muszka zsidók számára és erélyes fellépést

követelt mindannyiszor, a hányszor hitrokonai igaztalan bántalmaztatásáról, elnyomatásáról volt szó. — Élénk részt vettek a választásban Rothschild Alphons, Edmond és Gustave bárók, Jules Bédarrides, a legmagasabb francia törvényszék elnöke, Eugen Manuel, az oktatásügyi miniszterium államtitkára, Seé tábornok, Páris térparancsnoka, Dreyfus, Cerf, Fould, Lambert (ezredes), Naquet, Lévy (a hirneves csillagász) és más kiváló férfiai a köztársaságnak. A francia grandrabbin tudvalevőleg az állam előtt egyenrangú Páris érsekével.

— **Prágai főrabbiá.** Hirsch Mark helyére, ki tudvalevőleg Hamburg főrabbiává lett, a prágai zsidó hitközség eddigi hitszónokát és rabbiülnökét, Dr. Taubert választották meg. Az új főrabbi a szabaddabb iránynak hódol ugyan, de korántsem mondható »reformer«-nek. Egy ilyennek nem is volna helye azon a széken, melyet egy Rappoport, egy Landau, egy Eybeschitz és a zsidó tudományok több más herosa foglalt el. — Mindenesetre áll az, hogy a párt, mely mindenáron egy miveletlen, azaz a világi ismeretekben járatlan és fanatikus lengyel főrabbit akart, vereséget szenvedt és ennek örvendünk mi is.

— **Nevezetes halottjuk** van a londoni zsidóknak: Sir Benjamin Samuel Philipps, ki a citynek azelőtt aldermanja s a zsidó hitközségnek állandóan kiváló tagja volt. F. hó 9-én hunyt el. 1859-ben London és Middlesex cheriffje, 1865—1866 ig pedig lordmajor volt. Hivataloskodása idején a városban akkor dühöngött járvány ellen alkalmazott intézkedéseivel nagy érdemeket szerzett. Az Indiában kitört éhínség korában szép összeget gyűjtött a szenvedők számára könyöradományokból. Később abban a szerencsében részesült, hogy a belga királyt és királynőt fogadhatta Mansion Houseban s Brüsszalben létekor a belga Lipót rendet kapta. Hivatali ideje letelével, Derby lord ajánlatára lovagi rangot nyert, »kevésbé ama véletlen folytán, hogy a belga királyi párt fogadta a Mansion Houseban, mint inkább ama csodálatot keltő módért, mellyel előkelő állása kötelességeit betöltötte és különösen a kolera járvány és az indiai éhínség idejében szerzett kiváló érdemei fejében.« Sir Benjamin Philipps élete utolsó éveig a city egyik aldermanja állását töltötte be, melyet egészségi szempontok mián engedett át fiának. Egyetlen leánya Worms br., kereskedelmi miniszter neje.

— **Komikum.** A múlt héten a „Peterl von Petersdorf“ című német ujság híres antisemita agitátor szerkesztőjét csalás miatt elítélték. A redaktor ur többek között Pechtolfsdorf községhez annak idején, nyomtatott fölszólítást intézett oly célból, hogy Schönerer szabadlábra helyezését kérvényezze. Most a szerkesztő ur — maga ül a dutyiban.

— **Cseh ország zsidóinak száma** az utolsó népszámlálás szerint Prága kivételével, hol a külváros-

kat is beleértve 21,169 zsidó lakik, — 68,420; összesen tehát 89,589.

— **Az új zsidó lordmajor.** Mint említettük a city régi középkori szokás szerint méltó módon választotta meg a jövő évre lordmajorját és helyettesítő sherffjét. A lordmajor előtte a heroldokkal s utána méltósága jelvényeit, a kardot és kormánypálczát vivő embereivel aranyozott állami hintójában vonult az ünnepélyesen feldíszített gildenpalotába, a hol valamennyi alderman és gildenmester várt rá. Ezeket a taláros és barettes, nyakukban a hivatalos nehéz aranylánczos megjelent embereket látva, az ember visszaképzelte magát a középkorba. A szertartások őseredetű külsőségei még inkább megerősítették a csalódást. A VII. Henrik korabeli szép viseletű city-kürtösök fanfari mellett ült a lordmajor trónszékébe és alkalmi beszéddel megnyitotta a szertartásokat. A városi őrnök (csak 6300 font fizetése jár), felolvasta ezután a lordmajor méltóságára megválasztható aldermanok névjegyzékét. A választóképess gildentagok bizalmi férfiai erre visszavonultak egy mellékterembe s nemsokára megjelentek annak nyilváníására, hogy kartársuk, kedves és tisztelt polgártársukra I s a a c aldermanra esett a választás — a mit lelkesült helyesléssel fogadtak, A mi arra vall, hogy sem a választás sem a megválasztott népszerűségében nem lehet kételkedni. Isaac alderman már ifjúkorában annyira megnyerte polgártársai becsülését és jóakarátát, hogy olyan időben választották be a parlamentbe, mikor még a zsidónak ott nem adtak helyet, Isaacot ezért nem is eresztették be de ő a parlamenttel szemben fölvette a keztyűt; újra meg újra mindig megválasztatván, minden üldözés daczára — melyek közé a parlament tornyába történt záratása is tartozott — sem állt el joga gyakorlásától és végre kicsikarta azt, valamint az új testamentumra tett eskü helyébe, a hivatalos eskü elfogadását. Isaac mint aldermann a legmagasabb elismerésre méltó munkásságot fejtette ki, különösen a jótékony intézetek szerfölött sokat köszönhetnek szervező képességének, buzgalmának és határtalan kegyességének. Igaz zsidó lévén, Isaac aldermann vallását sohsem tekintette korlátnak nagylelkű segélyre-készsége meghatárolására és gondolkozásmódjának szabadsága — fáradhatlan buzgalomhoz hasonlóan — mindama törekvések számára, melyek a város és szegények javára irányultak nemcsak polgártársai hajlamát eszközölték ki számára, hanem London történetében is maradandó helyet biztosítottak neki. A testület jövő első hseriffévé katolikust választott és a city ezzel újra örvendetetes tanuságot tett arról, hogy vallási elbitorlásoknak, hagyományoknak nincs alávetve, a mit — legalább a katolikusokra nézve — Anglia többi részéről, különösen a vidéki kerületekről, föltétlenül elmondani nem lehet. A hivatalos beiktatás jövő hó 9-ére van kitűzve; de mert ez a nap szombatira esik, úgy írják, hogy az új lordmajor Westminsterbe-menet, nem fogja az aranyos kocsit használni, hanem a sheriffekkel együtt gyalog fog mellette menni. A gildenhallei bankett is zsidó szertartások szerint készül.

— **Kiutasított zsidók.** Lublinból (Oroszország) írják, hogy onnan 150 külföldi zsidót kiutasítottak, kik között olyanok is akadtak, kik már 50 éve laktak ott, nagy kereskedést űztek és földbirtokosok voltak. A szerencsétlen sors azonban több földhöz ragadt szegényt is sujtott.

— **75.000 frankkal** vetette meg egy angol — mint Florenczből írják — Lev báró bankár példáján felbuzdulva — egy új milánói zsinagóga alapját. Az építkezéshez még szükséges összeget aláírások útján csakhamar összeteremtették s a milánói zsidó hitközség rozoga temploma helyett nemsokára pompás új istenházában dícsérheti az urat.

— **Fölsülés.** Waidhoffenből írják, hogy Ursin képviselő ott f. hó 13-án választói előtt beszámolót tartott mint az antisemitizmus egyik apostola — természetes antisemita szellemben. Egy hívének meg is tetszett a dikció s azt ajánlotta, hogy bizalmat szavazzanak a szónoknak. Az indítvány azonban 17 szóval 47 ellen elbukott.

— **A kit üldöznek.** Haase Tódor dr. ev. superintendent Reichsrathi képviselő annak idején fulminans beszédet tartott az antisemitizmus ellen s egyike volt azoknak, akik az osztrák antisemitizmust csirájában akarták elfojtani. Gonosz kezek alig vetették el a magot, már is megjelent Haase az ő fényes tollával is és (a N. Fr. Pr. ben)ugyancsak elítélte a rút mozgalmat. Czikksorozata, mely külön lenyomatban is megjelent. akkortájt nagy feltűnést keltett — annyira, hogy az bécsi antisemita »Deutsches Volksblatt» még most is azon bódul s minden egyes alkalmat felhasznál, hogy keresztényies gondolkozásu superintendentst meghurczolja. Hanem hát nem sokra megy dühével. Ime példa rá a Bécsben most ülésző V. evangelikus nagy gyűlés mely Haaset mindenekelőtt elnökévé választotta, azután meg megbizta Froup drt, az alelnököt, hogy tolmácsolja előtte a naggyűlés tiszteletét, mert a »Deutsches Volksblatt» olyan galádul támadta meg, hogy mindenki elképedt bele. S f. hó 23-áról nyert értesülésünk szerint Haase vezetése alatt Taafe miniszternél iisztelgett küldöttség előtt a miniszter elismerőleg nyilatkozott Haasenak az antisemitizmussal szemben kifejtett akciójáért a teljes naggyűlés pedig a »Deutsches Volksblatt»-nak, Haase dr. ellen irányzott támadásai miatt megbotránczóját fejezte ki.

— **A new-yorki magyar zsidó község,** melynek rabbi állása betöltésére kiirt pályázatát mi is közöltük — mint a magdeburgi »Israel. Wochenschrift»-nek írják a következő pályázók közt választhat: Horovicz Ábrahám beszercei, dr. Reich bonyhádi, Veraus Juda jankováczi, Schreiber Simon egri és dr. Kohn Londoni rabbik közt. — A tudosítás bennünket kissé furcsán érint. Dr. Reich és Schreiber rab-

bik közt nagyobb a távolság, mint New-York és Bonyhád közt és mégis egy és ugyanazon állomásra pályáznának? Horovicz besztercei rabbi (ki nem Ábrahám, hanem Jenő) sokkal jobban érzi magát községében és sokkal jobb hazafi, semhogy kivándorolni szándékoznék. Veraust pedig nem tudjuk, ha egyáltalában létezik-e. A felsorolt 5 magyar rabbi közül, szerintünk csak egy pályázhatott, de az az egy is — angol.

A kigyókultus Judeaban.

— Adalék az ó-héberék művelődésének történetéhez. —

Irta: Steiner Ignác állami képezdei hitelező Léván.

II. RÉSZ.

Jósua könyvének írója, lett légyen az Jósua maga, vagy bárki más, ismerte Mózes öt könyvét. Kiviláglik ez azon körülményből, hogy a történet fonalát, onnét ahol az Mózes halálával félbeszakadt, tovább viszi, kiváltképen pedig abból, hogy a tóráhnak könyvét több ízben fölemliti. Annál meglepőbb a biblia olvasójára nézve, ki már Mózes IV. könyvéből tudja, hogy Bileám a midjaniták elleni csatában elesett (בְּעוֹר הַרְגוּ בַחֶרֶב Num. 31, 8.), midőn ezen tényt nevezett könyvben újra regisztrálva látja: וְאַתָּה בִלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הֲרַגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב (Jós. 13, 22.) Ilyen s ehhez hasonló ismétlődések a bibliai iratokban nem oknélküliek, de mi indíthatta Jósua könyvének szerzőjét egy köztudomásu dolognak újból való fölemlítésére?

Mózes Bileámot ugys ólván jobb oldaláról mutatta be. Ezen pogány látnok az ő példázó beszédeiben oly fényes bizonyítványt állított ki Izrael népének, mint kevesen saját prófétái közül. E beszédek a szép és magasztos iránt fogékony keblet oly ellenállhatatlanul elragadták, kikerekítetttség és föllengzés tekintetéből pedig oly kimagaslók, hogy az ember, azokat elolvassván, azon tűnődik, vajjon mi lehetett az a Bileám: hízog, képmutató, vagy Istentől ihletett férfiu-e? Nézetem szerint erre a kérdésre akar Jósua könyve feleletet adni, midőn Bileám haláláról megemlékezik — egyben az ő igazi jellemét árulja el előttünk.

Izrael fiainak elcsábításában Móáb lányainak jutott a főszerep (IV. Móz. 25, 1.), és mégis a háboru csak Midjan ellen volt indítandó.*) Ez eljárás, ha a talmud véleményétől, mely szerint Móáb a tőle származandó Ruth kedvéért kiméletben részesült, eltekintünk, az osztó igazságot részreahlás színében tünteti fel. Itt kell, hogy valami politikai ok forgott légyen tenn, mely Midján megaláztatását s ha lehet, megsemmisítését parancsolta. E háboru kimenetelét ismerjük, elesett abban Midján népének szenejava öt királyával egyetemben. Ezen öt király elestét Jósua könyve is (13, 21.) közli, de hozzátesszi még ezen

*) U. o. 17. v.

észrevételt: נָסִיכִי סִיחֹן יִשְׁבִי הָאָרִי, amiből megtudjuk, hogy azok Szichon hűbéresei voltak. Ez tehát ama ok, mely a midjaniták elleni hadjáratot elkerülhetetlenné tette. Szichon tartományát meghódítani, de biztosítani is kellett. Az elsőhöz Szichon legyőzése elégséges volt, mert a népjog értelmében a legyőzött birtoka a győzőnek tulajdonába megy át, de az utóbbihoz a vazallusok megtörése is megkívántatott, annál is inkább, mint hogy azok kaptak az alkalmon, hogy Móábbal egyetértésben Izrael kárára törjenek. Ami Móábnak, az Izrael hatalma körétől távol eső népnek, meg volt bocsátható, azt a rozszindulato Midjannak, a levert ellenség szövetségeseinek, végzetessé válható hibának elkövetése nélkül nem volt elnézhető. Ime az egyébkép indokolatlan irtóháborunak rugója.

Amint Midjannak Izrael népéhez való viszonyát praecizirozva s új, érhető világlatba helyezi, ugy eloszlatja Jósua könyve minden kételyünket Bileám jellemét s foglalkozását illetőleg, határozottan kimondván azt, aminek Mózes csak leplezett szókbán adott kifejezést. Bileám, a nagy szónok, aki egy arannyal és ezüsttel telt ház kedvéért sem másítja meg Isten szavát, akinek látni engedtetett a jövődöbe, ez a Bileám »kószém« volt, akiről irva van, hogy az Örökkévaló utálja azt, ki ilyen foglalkozásra adja magát,*) a ki tehát mint ilyen kiméletre vagy rokonszenvre igényt nem tarthat, de nem is érdemes.

Most azon feladat vár reánk, hogy a »kószém« szónak értelmét kiderítsük. Nem csekély feladat! Mert ezen szót háromezredéves homály borítja, s a százötvenre tehető commentátorok közül kevesen próbálkoztak, de egyiknek sem sikerült annak szónyomozás szerinti jelentését csak megközelítőleg is megállapítani. Ha fog-e az nekünk sikerülni? Ennek megítélését a nyájas olvasóra bizzuk, ki a járatlan uton való haladás nehézségét méltányolva, ítéletében remélhetőleg tulszigoru nem lesz.

Midőn Bileám Izraelt megátkozni akarta — így beszéli a szent irás**) Isten szándokát kitudandó, Báláktól elfordult, וַיֵּלֶךְ שָׁפִי „és fölment egy kopárra.“ Van e szóra többféle magyarázat, de egyelőre Ibn Ezráét fogadtuk el, mely más magyarázatokkal összehasonlítva***) legközelebb áll a szó gyökének eredeti fogalmához. Jegyezzük itt meg mindjárt, hogy helyesebben van mondva: וַיֵּלֶךְ אֶל שָׁפִי. De minek ment volna épen egy kopárra? Erre bajjal lehet felelni. A sz. irás utóbb mondja, hogy Bileám nem ment, mint már több ízben a kigyók után (וְלֹא הָלַךְ כַּפְעַם כַּפְעַם לְקִרְיַת נַחְשִׁים 24, 1.); ebből az következik, hogy előbb igenis a kigyóktól leste el jóslatait. Mint említve volt a kigyónak egyik neve שָׁפִי, mely szó nézetem szerint שָׁפִי-nek paragogikus módosítása, mint

*) V. Móz. 18. 12.

**) IV. Móz. 23, 3.

***) mintá; egyedül, lesujtva, bécztelökre, gyorsan, oldalvást, halomra stb.

עקלול = עקל. Bileám tehát elfordult Báláktól, hogy a kigyók mozdulatairól Isten akaratát leolvassa, áll tehát, hogy ő a kigyóbüvölők osztályához tartozott. Megerősítést nyer ez azáltal, hogy ő maga magát olyannak vallja, midőn mondja: **כי לא נחש ייךב ולא קסם בישראל** (23, 23.) a kigyójóslás sem egyik sem másik neme Izrael népén nem fog, nem valósul.

Ez idézetből látjuk, hogy nachas keszem-mel correspondál, a parallelismus törvényeinél fogva e két szó tehát rokon- vagy hasonértelmű. Az első szónak alapértelmét tudjuk, (mint általában hiszik **נחש** egyjelentésű **שחלל**-sal, mely a. m. sziszeg-susog) azonban keszem szónak származása ismeretlen és jelentésének kipuhatolására az etymologiai bizonyítékokat messziről kell előhoznunk.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

— „Tövisék“ czim alatt adott ki Hermann Lipót, fiatal író, verskötetet. Hermann nevével gyakran találkozott az olvasó fővárosi élcslapok hasábjain és úgy látszik az élcslapok ezen buzdító közlései ösztönözték arra, hogy összegyűjtve nyujtsa az olvasónak szétszórva megjelent apróságait. Az, hogy felekezeti lap vagyunk, nem teheti kötelességünké, hogy minden hitsorsosunk munkáját feltétlenül dicsérjük; lapunk czime is megmondja, hogy mi egyenlő mértéket kérünk, tehát alkalmazunk is, figyelmen kívül hagyva minden valláskülönbséget. Kétszeresen őszinteséggel tartozunk a jelen esében, mikor fiatal íróval van dolgunk. Végezhetnénk a verskötettel néhány általános semmitmondó dicsérő szóval, mint mások szokták, de nem tesszük, bármily kényelmes volna is. E helyett egész őszinteséggel azt ajánljuk a szerzőnek, hogy ha nem akarja tönkretenni tehetségét, gyakoroljon szigorubb kritikát önmagával szemben. Ne legyen túlságosan szerelmes szellemének minden termékébe; gyakran az író kénytelen gyermekgyilkos lenni és leölni saját elméjének gyermekeit. És vegye figyelembe, hogy egészen más az élcslapi vers, mely csak napi hatásra számít, mint az irodalmi vers, mely állandó hatásra tart igényt. Ha a szerző megfogadta azt a tanácsot, melyet Kazinczy adott Hunfi irójának, ha kötetének nagy részét elhagyja, vékonyabb, de jobb és élvezhetőbb könyvet nyujthatott volna. A kötet néhány sikerült darabja arról győzött meg minket, hogy nagyobb önkritika mellett a szerzőtől jövődöben tökéletesebbet is várhatunk, mert ha a satura iránt nincs is, de a humor iránt határozott érzéke van. A csinosan kiállított kötet Singer és Wolfner bizományában jelent meg, ára egy frt.

— „Nemzeti áramlatok“ czimen Fleischer Lajos tanár tollából — mint Bécsből írják — egy művecske jelent meg, mely ama viszonyokkal foglalkozik, melyek a „hamisítottatlan“ nemzeti irány folytán az osztrák főiskolákba beköltöztek. Tények egész sorozatával bizonyítja a művecske, mint mérgezték meg

a lelkiismeretlen agitátorok az akadémiai fiatalság szellemét és mint származott át ez a méreg a középiskolákba is. Az anyag mely a röpiratban össze van gyűjtve, nagyon is alkalmas arra, hogy a figyelmet a tanuló ifjúság egy részének ama törekvéseire irányítsa, melyek olyan ideális célokkal, minők az akadémiai fiatalságot egykor át meg át hatották, a leg-rútabb módon ellenkeznek. Hál' istennek nálunk ezek a dolgok már szinte a mesék országába tartoznak!

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váczikörut 14, szemben az Andrássyut torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezedik a czég jó hírneve.

== Szombaton és ünnepnapon zárva. ==

Tánczmulatság otthon.

könnyű szerrel, még kevésbé vagyonos családoknál is rendezhető. A legújabb mechanikai szalon-hangszer a **Phönix**, mely egész zenekart pótol, kellemes hangja és erős zenéje folytán, családi estélyeknél, tánc-zenére különösen alkalmas és valódi élvezetet nyujt. Ezen hangszerrel bárki, habár zenéről semmi fogalma sincs, a legszebb dalokat, a legújabb táncdarabokat tudja eljátszani. Össze nem téveszhető az eddig ismert Ariston és más ilyenmű hangszerekkel, melyeket zeneteljeség és hang tekintetében a Phönix messze tulszárnyal. A Phönix érczből készített, elpusztíthatlan kótákkal bír, melyek nemcsak egyes részeket, hanem teljes zenedarabokat, egész keringőket és négyeseket képeznek. Változott zenedarabjai nagyon pontosan és eredetien vannak rendezve, melyek a legnagyobb igényeknek is megfelelhetnek, sőt egyes dalokat, operarészleteket oly eredetiséggel ad vissza, mely mindenkit csodálatra ragad. A „Phönix“ változatokkal játszható. ennél fogva táncdarabok erősebb hanggal, dalok halkabban, operák rezgő változattal játszhatók rajta. Ennél fogva a Phönix mindenütt kedveltséget vivott ki magának. A hangszer bővebb leírása képes hangszerkatalogusomban található. A megjelent zenedarabok jegyzéke kívánatra rendelkezésre áll.

Ez alkalommal van szerencsém ajánlani saját készítményű mindenféle néven nevezendő hangszerekből dusan felszerelt raktáromat. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása pontosan teljesítettik. Ócska hangszerek cserébe is elfogadtatnak.

Ujjonnan megjelent nagy hangszer-árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik. — Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön kiadásban.

STERNBERG ÁRMIN legnagyobb hangszerkészítési telep
főraktára: Budapest, VII., Kerepesi-
ut 36. szám a. A „PHÖNIX“ egyedüli fő-
elárusítója.